

سید علی

آفتاب در مصاف

علل و ابعاد حادثه‌ی عاشورا

برگرفته از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)
رهبر معظم انقلاب اسلامی

جایگاه شعر

فهرست ابتدایی

۷	مقدمه
۱۳	فهرست عناوین
۴۱	فهرست اجمالی
■ ■ ■	
۱	متن بیانات
۶۷۹	فهرست تفصیلی و موضوعی
۹۲۳	نمایه لفظی
۹۵۵	نمایه آیات
۹۵۹	نمایه روایات
۹۶۷	نمایه ادعیه و زیارات
۹۶۹	نمایه کلمات بزرگان
۹۷۱	تاریخها و مخاطبین
۹۸۳	کتابنامه

مقدمه

دفتر حاضر، شامل مجموعه‌ی گفتارهای حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (حفظه‌الله) درباره‌ی وجود مقدس امام حسین (علیه‌السلام) و تحلیل وقایع پیش و پس از عاشورای سال ۶۱ هجری است.

عاشورا و مجالس حسینی، از جمله رویدادهای جدایی‌ناپذیر و تأثیرگذار در زندگی شیعیان است، که این موضوع بارها و به مناسبت‌های مختلف، از جمله در مناسبت‌های مذهبی و تبلیغی، بر قلم و بیان مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) جاری گشته است. این مجموعه، تمام مطالب مرتبط را از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۰ هجری شمسی در خود جای داده است.

این اثر در قالب کتاب مرجع، به گونه‌ای سامان یافته که بتواند مبنای پژوهش محققان این حوزه قرار گیرد، تا با مراجعه به آن، بتوانند با توجه به دیدگاه‌های رهبری در این موضوع، تحقیقات خود را گسترش دهند.

با بررسی‌های صورت گرفته، به نظر رسید بهترین روش برای تدوین این مجموعه، «تدوین تمام مطالب بر اساس سیر زمانی بیانات» است. برخی از ویژگی‌های این روش عبارتند از:

— عدم تقطیع مطالب و در نتیجه، جلوگیری از ابهام در متن؛

۱- آگاهی از سیر زمانی دیدگاه‌های رهبری؛

۲- جلوگیری از حذف مواردی که ممکن است تکراری به نظر بیایند.

در روند تدوین این کتاب، نکات زیر مورد توجه و دقت بوده است:

۱. استخراج بیانات و نوشتارها به دو شیوهی «مطالعه‌ی صفحه‌به‌صفحه» و «جستجوی

لفظی»؛

۲. تدوین بر اساس سیر زمانی مطالب ارائه شده در کلام و قلم رهبری؛

۳. عنوان‌گذاری محتوایی عبارات، که نشان‌دهنده‌ی شاکله‌ی اصلی مطالب باشد؛

۴. چکیده‌نویسی تمام مطالب مهم در حاشیه، که این کار در سرعت دسترسی پژوهشگران

به محتوا بسیار مؤثر خواهد بود؛

۵. استخراج چهارچوب بیانات و نمودار درختی محتوا به شیوه‌ی نمایه‌ی معکوس بر

مبنای چکیده‌های تهیه شده از متن بیانات و ارائه در قالب فهرست تفصیلی؛

۶. نمایه‌سازی، که از جمله‌ی بهترین و مؤثرترین روش‌های اطلاع‌رسانی به مخاطب است،

که معمولاً در این گونه آثار مغفول مانده است. در این مجموعه از نمایه‌های مختلف استفاده

شده که در پایان کتاب ارائه شده است.

نشانی‌هایی که در پاورقی آمده، مستندات قرآنی، روایی و تاریخی است. به بخشی از

مستندات تاریخی که جنبه‌ی تحلیلی دارد، پرداخته نشده است. شیوه‌ی انتخاب منابع در

پاورقی‌ها نیز بدین صورت بوده که در موضوعات تاریخی، یک منبع شیعی، یک منبع سنی

و نیز «بحار الانوار» به عنوان کتاب مرجع در دسترس، به ترتیب تقدم قرنی و زمانی این

منابع ذکر گردیده و در موضوعات روایی، به کتاب‌های معتبر روایی استناد داده شده است.

در ابتدای کتاب، فهرست عناوین به همراه فهرست اجمالی که ارجاع به فهرست تفصیلی

است، به منظور توجه دادن مخاطب به ساختار موضوعی اثر درج گردیده و فهرست

تفصیلی و سایر فهرستها، در انتهای کتاب آورده شده‌اند.

فهرست تفصیلی این نثر مشتمل بر شش بخش کلی با عناوین «کلیات، امام حسین (علیه‌السلام)

عاشورا، یاران عاشورا، دشمنان عاشورا، زیارات و ادعیه» است.

نکته‌ی حائز اهمیت در مورد این فهرست، آن است که فصل‌بندی به‌دست آمده در تمامی

سطوح، مشتمل بر سرشاخه‌ها، زیرشاخه‌ها و نمایه‌های بالادستی در چند سطح، تماماً از

محتوای بیانات رهبری در موضوع امام حسین (علیه السلام) استخراج گردیده‌اند. توضیح آنکه پس از چکیده‌نگاری تمام محتوای کتاب، نمایه‌های بالادستی چکیده‌ها در چند مرحله به دست آمده و در بالاترین سطح به سرشاخه‌های شش‌گانه‌ی فوق‌منتهی شده‌اند.

نکته‌ی دیگر آن است که در روند استخراج چهارچوب بیانات، برخی از چکیده‌ها با نمایه‌های بالادستی خود ارتباط صریح و بینی داشتند، بنابراین در ذیل نمایه‌ی مربوط درج شدند، ولی برخی از چکیده‌ها دارای ارتباط مفهومی صریح با نمایه‌ی بالادستی خود نبودند، بلکه نسبت به برخی از چکیده‌های بین، حالت مقدّمی داشتند و یا نتیجه‌ی مفهومی برخی از این چکیده‌ها به حساب می‌آمدند و یا به‌طور مطلق با نمایه‌ی بالا دستی خود ارتباط غیر صریح (التزامی یا تضمینی) داشتند.

در مواردی که چکیده‌ی مورد نظر مقدّمه‌ی چکیده‌های بعدی باشد - قبل از آن علامت * درج شده است؛

اگر چکیده‌ی مورد نظر، نتیجه‌ی چکیده یا چکیده‌های ما قبل باشد، قبل از آن علامت *** درج شده است؛

و اگر چکیده‌ی مورد نظر با نمایه‌ی بالادستی خود ارتباط غیر صریح دارد (و در عین حال هیچ یک از دو مورد فوق یعنی مقدّمه یا نتیجه هم نباشد) قبل از آن علامت * درج شده است.

برخی نکات تکمیلی در مورد بخشهای شش‌گانه‌ی فهرست تفصیلی به شرح ذیل است:

۱. کلیات

مباحث این بخش را می‌بایست با نگاه مقدّمی و پیش‌درآمد بر مباحث بخشهای آتی مورد ارزیابی و دقت نظر قرار داد.

در واقع، این بخش مشتمل بر مباحث مقدّماتی مربوط به موضوع امام حسین (علیه السلام) است، که عموماً در بیانات رهبری به عنوان مقدّمه‌ی مباحث این موضوع طرح گردیده‌اند. طبیعی است که برخی از مطالب این بخش، ارتباط صریح‌تری نسبت به سایر مطالب این قسمت با موضوع کتاب دارند.

۲. امام حسین (علیه السلام)

مباحث این بخش، مشتمل بر کلیه‌ی مباحث حسینی غیر از واقعه‌ی عاشورا است.

بنابراین، زیر شاخه‌ای مانند درسهای حسینی در این بخش با زیر شاخه‌های درسها در ذیل سرشاخه‌ی عاشورا متفاوت است؛ با این توضیح که در اینجا درسهای حسینی منهای عاشورا مدنظر است. بدیهی است که زندگانی سیدالشهدا (علیه السلام) منهای واقعه‌ی عاشورا با ملاحظه‌ی جایگاه والای حضرت و امامت ایشان، سرشار از درسهای فراوان است که در این زیر شاخه سعی شده مباحث مربوط به این مقوله رصد و جمع‌آوری گردد.

۳. عاشورا

این بخش، قسمت عمده‌ی محتوای کتاب را در بر می‌گیرد، که به لحاظ محتوایی تمامی مباحث مربوط به قیام سیدالشهدا (علیه السلام) را شامل می‌شود.

۴. یاران عاشورا

در این بخش، مطالب مربوط به برخی از یاران عاشورا که به طور نسبی دارای حجم قابل توجهی بوده، درج شده‌اند. بدیهی است که در خلال بیانات رهبری، نام برخی دیگر از اصحاب نیز برده شده، ولی از آنجا که حجم محتوای مربوط به آنها کم و در عین حال فاقد ارتباط بین با موضوع اثر یا عنوان این بخش (یاران عاشورا) بوده، از درج آنها در این قسمت صرف نظر گردیده است.

۵. دشمنان عاشورا

این سرشاخه با سرشاخه‌ی عاشورا تقابل دارد، چرا که اکثریت قریب به اتفاق مباحث ذیل سرشاخه‌ی عاشورا، ناظر به جبهه‌ی حق است. بنابراین، سرشاخه‌ی دشمنان عاشورا ذیل سرشاخه‌ی عاشورا نمی‌گنجد و همین تقابل، موجب جدا شدن بحث دشمنان از بحث عاشورا است.

۶. زیارات و ادعیه

برخی از مباحث ذیل این سرشاخه، در ذیل عنوان عاشورا نمی‌گنجد، لذا از آن جدا شده است. در واقع، در انتخاب بین اینکه بحث زیارات و ادعیه بین سرشاخه‌های دیگر (عاشورا و امام حسین (علیه السلام)) توزیع گردد یا جداگانه به‌طور منسجم و یکجا آورده شود، چون بحث زیارات و ادعیه، آنقدر خصوصیت و اهمیت دارد که بتوان جداگانه به آن پرداخت، بنابراین به‌طور مجزا طرح شده است.

به ثمر رسیدن این تلاش، مرهون زحمات مخلصانه‌ی جمعی از همکاران مؤسسه‌ی

فرهنگی حدیث لوح و قلم؛ به‌ویژه گروه پژوهشگران مشتمل بر حجج‌الاسلام ابراهیم ارجینی، مهدی کریمیان و مهدی نورافکن؛ ویراستاران این نوشتار، آقایان رضا مصطفوی و محمد حسن استادی مقدم؛ و مسئول تدوین و تنظیم، حجت‌الاسلام علی اصغر هاشم‌پور است، که زیر نظر مدیریت مؤسسه، حجت‌الاسلام محمد مهدی حقانی، این اثر را به سرانجام رساندند. مجال کوتاه سخن را در این مقدمه معتنم می‌شماریم و از این عزیزان و سایر دوستانی که ما را در گردآوری و تنظیم این مجموعه یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی مینماییم.

در پایان، از پژوهشگران ارجمند درخواست مینماییم که با بیان نقطه نظرات کارشناسی خویش در مورد این اثر، ما را در تنظیم و تدوین آثار بعدی یاری نمایند.

فهرست اجمالی

- ۶۷۹..... کلیات
- ۶۷۹..... مکتب اسلام
- ۶۸۰..... معارف اسلامی
- ۶۸۵..... جامعه‌ی اسلامی
- ۶۸۶..... پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
- ۶۸۶..... اهل بیت علیهم السلام
- ۶۹۰..... تاریخ
- ۶۹۲..... مباحث جامعه‌شناختی
- ۶۹۳..... انقلاب اسلامی
-
- ۶۹۴..... امام حسین علیه السلام
- ۶۹۴..... جشن میلاد
- ۶۹۴..... روز پاسدار
- ۶۹۵..... شخصیت اباعبدالله علیه السلام
- ۶۹۷..... درسهای حسینی
-
- ۶۹۸..... عاشورا
- ۶۹۸..... شناخت قیام
- ۷۰۰..... زمینه‌ها

۷۲۰	هدف قیام
۷۳۴	اشاره‌ای به روش‌شناسی مبارزات امام حسین <small>علیه السلام</small>
۷۳۵	پیروزی قیام
۷۴۰	دست‌آورد دشمن از حادثه
۷۴۱	ویژگی‌های قیام
۷۵۷	تأثیر و امتداد
۷۷۱	اربعین
۷۷۳	درسها
۸۱۰	عبرتها
۸۲۷	رمز ماندگاری
۸۳۶	وظایف و بایسته‌ها
۸۶۱	تحلیلهای
۸۷۰	تحریفات عاشورا
۸۷۳	مجالس حسینی
۸۹۱	مقوله‌ی عزاداری و احیای ذکر عاشورا
۹۰۱	ذکر مصیبت
۹۰۲	یاران عاشورا
۹۰۲	حضرت زینب کبری <small>علیها السلام</small>
۹۰۵	حضرت ابوالفضل العباس <small>علیه السلام</small>
۹۰۵	علی اکبر <small>علیه السلام</small>
۹۰۶	علی اصغر <small>علیه السلام</small>
۹۰۶	قاسم‌بن‌الحسن <small>علیه السلام</small>
۹۰۶	عبدالله‌بن‌الحسن <small>علیه السلام</small>
۹۰۶	مسلم‌بن‌عقیل <small>علیه السلام</small>
۹۰۷	دشمنان عاشورا
۹۰۷	معرفی دشمنان
۹۰۷	ویژگی‌های دوران معاویه
۹۰۷	تفاوت‌های معاویه و یزید

۹۰۸.....	ویژگیهای دوران یزید
۹۱۵.....	برنامه‌های دشمن
۹۱۸.....	دست‌آوردهای دشمن از حادثه‌ی عاشورا
۹۲۰.....	خواص جبهه‌ی باطل
۹۲۱.....	تحلیل غلط
۹۲۱.....	سرنوشت یزید
۹۲۱.....	واهمه‌ی ستمگران از عاشورا
۹۲۱.....	دشمنان و کربلا
۹۲۱.....	زیارات و ادعیه
۹۲۱.....	ادعیه
۹۲۵.....	زیارات